

ΓΛΩΣΣΑ-ΓΛΩΣΣΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Του Νίκου Γ. Ξυδακη

ΑΡΧΕΙΟ ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ 19.09.2010

Ενα βλέμμα

Σημείωση: ζητήματα τονισμού, ιδιότυπου λεξιλογίου και ασύνδετων σχημάτων που προκύπτουν στο κείμενο είναι σκόπιμα από τον συγγραφέα ώστε να φανεί η αλλοίωση την ελληνικής γλώσσας και η «θρυμματισμένη σκέψη»

Θενξ μαν... Όταν τ' ακούω, μεταφράζω σιωπηρά: Ευχαριστώ, μάγκα μου. Ή: Ευχαριστώ, φιλάρα... Τα μεταφράσματα μου φαίνονται πιο αρρενωπά και χυμώδη, πιο άμεσα, πιο μοναδικά. Γιατί λοιπόν οι μάγκες έφηβοι και οι μετέφηβοι τιπιβίζουν τα δικά τους κρεολικά greeklish; Ίσως γιατί κάθε γενιά χρειάζεται τη δική της ιδιόλεκτο, μια μυητική αργκό, προσωρινή, αναλώσιμη, φθαρτή, με ημερομηνία λήξεως. Η ιδιόλεκτος του «μαν» θα ξεθωριάσει με την είσοδό του σε ανώτερο σχολείο, με τη συμμόρφωσή του σε άλλες αργκό, ακαδημαϊκές ή επαγγελματικές, με την ένταξή του στα μαζικά υπερσύνολα της ενήλικης ζωής, της εργασίας.

Το ερώτημα παραμένει πάντως: Γιατί τα αγγλικά κατακλύζουν τον καθημερινό λόγο; Τα κρεολικά των εφήβων είναι η πιο αθώα περίπτωση, η πιο χαριτωμένη. Όταν όμως ακούς ενήλικους, επαγγελματίες, επιστήμονες, σπουδαγμένους, να παπαγαλίζουν αγγλικά, να περιγράφουν τη δουλειά τους, τη σκέψη τους, ακόμη και τη διάθεσή τους, με αγγλικά μονοσύλλαβα ή ολιγοσύλλαβα, δεμένα με λίγα ελληνικά ρήματα και άφθονα λεκτικά τικ, όπως «καταλαβαίνεις...», ε, τότε αρχίζεις να σκέφτεσαι για τα βαθύτερα αίτια.

Είναι αληθές ότι η γλωσσομάθεια έχει αυξηθεί γεωμετρικά τις τελευταίες δεκαετίες. Ο απόφοιτος λυκείου, ακόμη και χωρίς ιδιαίτερη επίδοση, θα διαβάξει και θα μιλάει αγγλικά ασυγκρίτως καλύτερα από τον ανάλογό του του '70, ακόμη και του '80. Μέγα μέρος των σπουδών διεξάγεται σε αγγλόφωνα σχολεία, προπτυχιακά ή μεταπτυχιακά. Μέγα μέρος των επαγγελματιών απαιτεί καλή γνώση ξένης γλώσσας. Το επικοινωνιακό περιβάλλον κατακλύζεται από ξένη γλώσσα: τηλεόραση, ταινίες, Διαδίκτυο, ποπ κουλτούρα.

Αρα η ένταξη στην ξένη γλώσσα, αγγλική εν προκειμένω, έρχεται αβίαστα, φυσικά. Όλα σε σπρώχνουν σε αυτή, γιατί να αντισταθείς; Ο ανάδελφος γλωσσικά Έλληνας, ο χαρτογιακάς ο ευρισκόμενος στον παγκοσμιοποιημένο χώρο των υπηρεσιών, με ανεπαρκή ουμανιστική παιδεία και αδιαμόρφωτο γλωσσικό όργανο, θα πέσει αναγκαστικά στην ευκολία του έτοιμου γλωσσικού κώδικα. Στα μοντέρνα επαγγέλματα των πάσης φύσεως υπηρεσιών, της επικοινωνίας, της ρευστής τέχνης, η συνεννόηση διεξάγεται γύρω από λέξεις-φετίχ, ας πούμε, τις εξής τρεις: κόνσεπτ, πρότζεκτ, μπάτζετ. Εχω ένα κόνσεπτ για ένα πρότζεκτ, αλλά δεν μου βγαίνει το μπάτζετ. Όλη η δημιουργικότητα, όλη η εργασία, ο κόπος, η σκέψη, το σφρίγος, όλα συμποσούνται σε αυτό το τρίπτυχο δισύλλαβων.

Παίζουν ρόλο οι σπουδές; Τα μάστερ μονοετούς σε βρετανικά πανεπιστήμια και πρώην πολυτέκνικ; Ναι, ασφαλώς, αλλά πολύ σοβαρότερο ρόλο παίζει το οιονεί διεθνές περιβάλλον της εργασίας, και η γενικευμένη ολιγογλωσσία των εταιρικών στελεχών. Στις μπίζνες δεν χρειάζονται καλά ελληνικά, δεν χρειάζεται καν γλώσσα, όλα διεξάγονται με στερεοτυπικές εκφράσεις και τυποποιημένες σκέψεις: αυτά κυκλοφορούν ως επικρατούσα αλήθεια.

Σοβαρό ρόλο παίζει και η ξеноμανία. Υπό τον συνοπτικό αυτό όρο εννοούνται διάφορα συμπλέγματα καθυστέρησης, μειονεξίας, σκνηρίας, μιμητισμού - ψυχολογικά και κοινωνικά. Σε περιβάλλον ασφυκτικά ομογενοποιημένο, κοσμοπολίτικο, ίδιο παντού, άσμο, άχρωμο, «πολιτισμένο», η διατήρηση ιδιαίτερας ταυτότητας, ιδιομορφίας, ετεροχρωμίας, ντοπιολαλιάς, είναι δυσχερής, κοπιώδης, παράτολμη, ανεπιθύμητη εντέλει. Είναι ευκολότερο και ασφαλέστερο να ομοιάζεις, να κρύβεσαι ανάμεσα σε μυριάδες ομοιόχρωμους γκρίζους· γίνεσαι ευκολότερα αποδεκτός. Τα πλούσια, καλά ελληνικά είναι δύσκολα και σχεδόν ανώφελα οικονομικά-εργασιακά· τα κρεολικά, τα φραγκολεβαντίνικα, τα γκρίκλις του κόνσεπτ-πρότζεκτ είναι εύκολα, ακίνδυνα, ξεκούραστα, καλύπτουν αδυναμίες και ανεπάρκειες. Κι αφού ο ξένος το 'χει βρει, γιατί να σκάμε να το βρούμε εμείς στα ελληνικά; Μισή αλήθεια, ή και ψέμα. Το αντιλαμβάνομαι όταν ακούω γιατρούς να λένε αγγλικά όσα δεν ξέρουν ελληνικά λόγω σκνηρίας· κι όταν θυμάμαι σπουδαίους γιατρούς να λένε για τις αμερικανικές σπουδές τους ότι το ευκολότερο πεδίο ήταν το γλωσσικό, λόγω ελληνογενούς ορολογίας.

Το ποτάμι που μας περιέχει είναι ορμητικό και κοσμοπολίτικο, με τρόπους καινούργιους. Αναμφίβολα. Η εγκατάλειψη της μητρικής γλώσσας όμως δεν είναι πρόοδος· είναι υποταγή και απώλεια ταυτότητας, είναι υπαρξιακή συρρίκνωση. Η γλώσσα δεν είναι μόνο εργαλείο, δεν είναι μόνο φόρμα, δεν είναι επικοινωνιακότητα· είναι νοητικό και αισθητικό συμβάν, είναι υλικότητα, είναι σχέση, κοινωνία. Πίσω από την κρεολική, τη θρυμματισμένη γλώσσα των στελεχών και των μοδάτων, των τεχνοκρατών, τώρα πια και των πολιτικών, αναπτύσσεται /μια αναλόγως κρεολική, θρυμματισμένη σκέψη, ομοιόμορφη, ομοιόχρωμη, ομοιογενής, αδιάφορη, κολοβή, υποταγμένη. Υποταγμένη κυρίως

Ξυδάκης, Γ. (2010) *Ένα βλεμμα*, Καθημερινή

1 αργκό: η συνθηματική γλώσσα μιας κοινωνικής ομάδας

2 κόνσεπτ: ιδέα

3 πρότζεκτ: πρόγραμμα

4 μπάτζετ: τα χρήματα, ο προϋπολογισμός

5 φετίχ: αντικείμενο λατρείας

6 κοσμοπολίτικο: διεθνιστικό

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Σε ποιο κειμενικό είδος ανήκει το πιο πάνω κείμενο; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου.
2. Αφού διαβάσεις το κείμενο να γράψεις τους λόγους εγκατάλειψης της μητρικής γλώσσας.
3. Σύμφωνα με την τελευταία παράγραφο του κειμένου, η γλώσσα δεν αποτελεί απλά ένα εργαλείο. Ποια είναι η πραγματική της αξία;
4. Ποιες είναι οι συνέπειες της εγκατάλειψης της μητρικής γλώσσας, όπως αυτές προκύπτουν μέσα από την τελευταία παράγραφο του κειμένου;
5. Αποτελεί κατά τη γνώμη σου η γλωσσομάθεια παράγοντα κινδύνου για τη μητρική γλώσσα ή μήπως κίνδυνος είναι ο τρόπος με τον οποίο χειρίζεται κανείς τις ξένες γλώσσες πλάι στη μητρική; Να στηρίξεις την άποψή σου σε μία παράγραφο 60 περίπου λέξεων.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Στη σημερινή παγκοσμιοποιημένη κοινωνία, η γλωσσομάθεια είναι αναγκαία στους νέους τόσο όσο και η σωστή χρήση της μητρικής γλώσσας. Να αναπτύξεις ένα κείμενο 300 λέξεων με σκοπό τη δημοσίευσή του σε μαθητικό περιοδικό.

Στο άρθρο σου α) να αναδείξεις την αξία της γλωσσομάθειας και β) να εξηγήσεις τους κινδύνους που θα προκύψουν από την παραμέληση της μητρικής μας γλώσσας.